

Til Universitetsstyret
Fra Universitetsdirektøren

Sakstype: Orienteringssak
Møtesaksnr.: O-sak 4
Møtenr.: 2/2020
Møtedato: 10. mars 2020
Notatdato: 26.februar 2020
Arkivsaksnr.:
Saksansvarlig: Avdelingsdirektør Kristel Mari Jæger Skorge, FADM
Saksbehandler: Seniorrådgiver Kristin Flagstad, FADM

Årsrapport for Forskningsetisk utvalg 2019

Forskningsetisk utvalg er Universitetet i Oslos (UiO) rådgivende organ for forskningsetikk og redelighetsutvalg etter forskningsetikkloven. Mindre alvorlige forskningsetiske enkeltsaker behandles som regel av dekan ved fakultet, mens mer komplekse og alvorlige saker behandles av Forskningsetisk utvalg. Fra august 2019 tiltrådte Vitenskapsombudet, og har siden håndtert henvendelser knyttet til forskningsetikk som ikke omhandler brudd på anerkjente forskningsetiske normer.

Forskningsetiske enkeltsaker

Utvalget ferdigstilte en forskningsetisk enkeltsak i 2019. Saken gjaldt en påstand om alvorlig brudd på forskningsetikkloven. En forsker hadde samarbeidet med flere om en artikkel som ble sendt til publisering, men som ikke ble antatt. Samarbeidet om artikkelen ble imidlertid ikke avsluttet, og intensjonen var å forsøke ny publisering. Forskeren oppdaget at flere avsnitt fra den upubliserte artikkelen var inntatt i en publisert artikkel uten at det var henvist til dette arbeidet eller at forskerens innsats var redegjort for. Flere av forskerne hun hadde samarbeidet med om den upubliserte artikkelen stod som medforfattere av den publiserte artikkelen. Hun sendte da en klage til tidsskriftet om at det var plagiat i artikkelen, og saken ble deretter forelagt UiOs Forskningsetiske utvalg.

Utvalget pekte på at normen om god henvisningsskikk pålegger å gi nøyaktige henvisninger til litteraturen som brukes, og at dette også gjelder upublisert litteratur som anses ferdigstilt.

Utvalgets oppsummeringer av funn fra behandlingen var:

- Det ble konkludert med at medforfattere av den upubliserte artikkelen hadde krav på å bli navngitt/henvist til ved gjenbruk av artikkelen. Utvalget fant imidlertid at kravet på henvisning vil bortfalle dersom det foreligger en erklæring fra forfatterkollektivet til den upubliserte artikkelen om at samarbeidet er avsluttet og at tekstbidragene skal tilbakeføres til den enkelte bidragsyter. I et slikt tilfelle foreligger ikke lenger noe fellesverk hvor kravet til navngivelse i åndsverkloven gjelder/kommer til anvendelse, og kravet til god henvisningsskikk i forskningsetikken gjelder heller ikke i et slikt tilfelle.

- Det var plagiert fra den upubliserte artikkelen når avsnitt fra denne var inntatt i den publiserte artikkelen uten at det var henvisning til den upubliserte artikkelen. Som utgangspunkt for vurderingen av det subjektive vilkåret for om det foreligger vitenskapelig uredelighet, fant utvalget at medforfattere vil kunne holdes ansvarlig for det vitenskapelige arbeidet, herunder feil iht. NESH punkt 25, som i korthet sier at forfatteren skal innestå for og kunne holdes ansvarlig for arbeidet i sin helhet. Det ble konkludert med at to av medforfatterne hadde utvist vitenskapelig uredelighet ved å gjenbruke avsnitt uten å henvisne til artikkelen som avsnittene var hentet fra. Det ble konkludert med at seks av medforfatterne *ikke* har utvist vitenskapelig uredelighet, da de ikke beviselig hadde hatt tilgang til den upubliserte artikkelen.
- Klagers krav på medforfatterskap til den publiserte artikkelen ble ikke ansett å være dokumentert.
- Utvalget anbefalte at det ble sendt en korrigerende (errata) til tidsskriftet hvor klagers bidrag til den publiserte artikkelen ble anerkjent.
- Utvalget fant ikke at plagiatet kunne forklares ved systemfeil.

Utvalgets avgjørelse ble lagt til grunn av rektor, og ble ikke pålagt til Det nasjonale utvalget for gransking av uredelighet i forskning.

Ved inngangen til 2020 hadde forskningsetisk utvalg tre innkomne saker til behandling.

Saker hvor utvalget har bidratt som rådgivende organ for forskningsetikk

Utvalget har skrevet en artikkel om medforfatterskap som ble publisert i Tidsskrift for Den norske legeförening. «Medforfatterskap – et stridens eple».

Utvalget har hatt kontaktmøter med Vitenskapsombudet og Felles redelighetsutvalg.

Arne Benjaminsen
universitetsdirektør

Kristel Mari Jæger Skorge
avdelingsdirektør

Vedlegg:

- Årsrapport for forskningsetisk utvalg for 2019

Årsrapport for Forskningsetisk utvalg 2019

1. Utvalget – sammensetning, arbeidsform

Det følger av mandatet for Universitetet i Oslos forskningsetiske utvalg (Forskningsetisk utvalg) at det skal avgi en årlig rapport om sin virksomhet.

Forskningsetisk utvalg er Universitetet i Oslos rådgivende organ for forskningsetikk og Universitetet i Oslos redelighetsutvalg etter forskningsetikkloven. Utvalget er faglig uavhengig av universitetsledelsen. Utvalget skal arbeide for at forskningen ved universitetet foregår innenfor forskningsetiske rammer, og fremme bevissthet om forskningsetiske spørsmål.

Utvalget hadde fram til 31. august 2019 følgende sammensetning:

<i>Medlemmer</i>
Professor Anne Inger Helmen Borge (SV), leder
Professor Bjørn Ramberg (HF), nestleder
Professor Reidun Førde (MED)
Professor Marit Halvorsen (JUS)
Førstemanuensis Ole Herman Ambur (OsloMet)

Utvalget har fra 1. september 2019 denne sammensetningen:

<i>Medlemmer</i>
Professor Bjørn Ramberg (HF), leder
Professor Marit Halvorsen (JUS), nestleder
Førstemanuensis Ole Herman Ambur (OsloMet)
Professor Kristin Margrethe Heggen (MED)
Postdoktor Marie Eikemo (SV)

Sekretariatet for Forskningsetisk utvalg har i 2019 blitt ivaretatt av seniorrådgiver Kristin Flagstad (Avdeling for forskningsadministrasjon) og seniorrådgiver Thomas Østerhaug (Avdeling for forskningsadministrasjon).

Forskningsetisk utvalg gjennomførte sju utvalgsmøter i 2019. Utvalget avholdt også et introduksjonsseminar for nye medlemmer i utvalget. Utvalget har ferdigbehandlet en uredelighetssak i 2019 (ePhorte 2019/4131), og det innkom tre nye saker til utvalget i 2019 som ikke var ferdigbehandlet ved inngangen til 2020.

2. Sak som ble ferdigbehandlet i 2019

En forsker hadde samarbeidet med flere om en artikkel som ble sendt til publisering, men som ikke ble antatt. Samarbeidet om artikkelen ble imidlertid ikke avsluttet, og intensjonen var å forsøke ny publisering. Forskeren oppdaget at flere avsnitt fra den upubliserte artikkelen var inntatt i en publisert artikkel uten at det var henvist til dette arbeidet eller at forskerens innsats var redegjort for. Flere av forskerne hun hadde samarbeidet med om den upubliserte artikkelen stod som medforfattere av den publiserte artikkelen. Hun sendte da en klage til tidsskriftet om at det var plagiat i artikkelen, og saken ble deretter forelagt UiOs Forskningsetiske utvalg.

Utvalget pekte på at normen om god henvisningsskikk pålegger å gi nøyaktige henvisninger til litteraturen som brukes, og at dette også gjelder upublisert litteratur som anses ferdigstilt.

Utvalgets oppsummeringer av funn fra behandlingen var:

- Det ble konkludert med at medforfattere av den upubliserte artikkelen hadde krav på å bli navngitt/henvist til ved gjenbruk av artikkelen. Utvalget fant imidlertid at kravet på henvisning vil bortfalle dersom det foreligger en erklæring fra forfatterkollektivet til den upubliserte artikkelen om at samarbeidet er avsluttet og at tekstbidragene skal tilbakeføres til den enkelte bidragsyter. I et slikt tilfelle foreligger ikke lenger noe fellesverk hvor kravet til navngivelse i åndsverkloven gjelder/kommer til anvendelse, og kravet til god henvisningsskikk i forskningsetikken gjelder heller ikke i et slikt tilfelle.
- Det var plagiert fra den upubliserte artikkelen når avsnitt fra denne var inntatt i den publiserte artikkelen uten at det var henvist til den upubliserte artikkelen. Som utgangspunkt for vurderingen av det subjektive vilkåret for om det foreligger vitenskapelig uredelighet, fant utvalget at medforfattere vil kunne holdes ansvarlig for det vitenskapelige arbeidet, herunder feil iht. NESH punkt 25, som i korthet sier at forfatteren skal innstå for og kunne holdes ansvarlig for arbeidet i sin helhet. Det ble konkludert med at to av medforfatterne hadde utvist vitenskapelig uredelighet ved å gjenbruke avsnitt uten å henvise til artikkelen som avsnittene var hentet fra. Det ble konkludert med at seks av medforfatterne *ikke* har utvist vitenskapelig uredelighet, da de ikke beviselig hadde hatt tilgang til den upubliserte artikkelen.
- Klagers krav på medforfatterskap til den publiserte artikkelen ble ikke ansett å være dokumentert.

- Utvalget anbefalte at det ble sendt en korrigering (errata) til tidsskriftet hvor klagers bidrag til den publiserte artikkelen ble anerkjent.
- Utvalget fant ikke at plagiatet kunne forklares ved systemfeil.

Utvalgets avgjørelse ble lagt til grunn av rektor, og ble ikke påklaget til Det nasjonale utvalget for gransking av uredelighet i forskning.

3. Eksterne arrangementer og andre aktiviteter

Artikkel publisert i Tidsskrift for Den norske legeforening

Utvalget har skrevet en artikkel om medforfatterskap som ble publisert i Tidsskrift for Den norske legeforening. «Medforfatterskap – et stridens eple» Ramberg, Bjørn Torgrim; Halvorsen, Marit; Førde, Reidun; Ambur, Ole Herman og Borge, Anne Inger Helmen.

Møte med Felles redelighetsutvalg 12. juni

Det ble holdt et møte med Felles redelighetsutvalg 18. juni. Tema for møtet var gjensidig orientering om utvalgenes virksomhet siste år.

Møte med Vitenskapsombudet

Forskningsetisk utvalg hadde møte med Vitenskapsombud Knut Ruyter 13. juni. Tema for møtet var Vitenskapsombudets rolle og en orientering om Forskningsetisk utvalgs virksomhet.

Møte arrangert av Det Norske Videnskaps-Akademi

Medlemmer fra utvalget deltok på arrangementet i DNVA 3. oktober 2019 «Hvilket ansvar har de store institusjonene i å ivareta forskningsintegritet og opplæring i forskningsetikk?» hvor professor Marit Halvorsen holdt et innlegg på vegne av utvalget.

Deltakelse på andre arrangementer

I tillegg foreleser medlemmene i utvalget om forskningsetikk og forskningsetisk integritet, på ulike kurs og institutter, i hovedsak som del av PhD.-programmernes kurs, men også på masternivå, i forskningsetikk.